

1. Innledning

Som et ledd i Åsløypas Venner - Raufoss (ÅVR) helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid (HMS) har foreningen utarbeidet dette dokumentet for å sikre at alle som gjør en frivillig innsats for foreningen når det gjelder arbeid på sommerturstier og skiløypetraséer gis tilgang til utstyr og redskap som vil ivareta hensyn til helse, miljø og sikkerhet på best mulig måte.

2. Mål og målgrupper.

2.1. Målet er:

- Bidra til et godt arbeidsmiljø.
- Sikre rutiner for trygg varsling.
- Forhindre ulykker.
- Verne om det ytre miljø mot forurensninger og unødige inngrep.
- Etterleve lover og forskrifter.

2.2. Målgrupper og definisjon av dugnad.

- I målgruppen er alle frivillige (dugnadsgjengen) som jobber med vedlikehold og nyetablering av sommerturstier og skiløypetraséer eller andre steder jobber med organisert dugnad.
- Foreningens dugnadsleder og styre er også i målgruppen for disse retningslinjer.

Med "dugnadsgjeng" og "dugnader" mener vi medlemmer, som utfører avtalte oppdrag innenfor foreningens arbeidsområder. Dugnader kan være avtalte fellesdugnader, eller vanlige sti- og skiløypedugnader som utføres i regi av ÅVR.

Dugnadsarbeid godtgjøres normalt ikke ut over kjøregodtgjørelse, bompenger, bruk av eget motorisert verktøy o.l.

3. Generell sikkerhetsinstruks for arbeid i terrenget (sommerturstier og skiløypetraséer).

3.1. Mål og omfang

Ivareta dugnadsgjengen, dugnadsleder og styrets sikkerhet i alt arbeid i terrenget.

3.2. Generelt

Alle som deltar på dugnader **må selv vurdere og ta ansvar for** at hun/han er fysisk og psykisk i form til å utføre oppdrag.

På større, mer langvarige og tyngre oppdrag bør det være **minimum to personer sammen**. Dette vurderes i forhold til risiko og varighet, oppdragets art, vær og føreforhold m.m. Eksempler: arbeid på tak og i høyden (snekring, snørydding), brukarbeid, stimerking over lengre strekk m.m.). Se nærmere under 3.3.2.

Slikt arbeid bør uansett avtales med foreningens dugnadsleder.

Uforutsette hendelser, ulykker og vesentlige endringer i tidsplan skal varsles til rette vedkommende i henhold til vedtatt **Varslingsplan**, kap. 3.5.

3.3. Arbeidsoppgaver

3.3.1 Merking og tilsyn av sommerturstier og skiløypetraséer.

Generelt følges DNTs «**Merkehåndboka**» (så langt dette passer i praksis) og ÅVRs egne retningslinjer.

Utdrag fra Merkehåndboka - *Sikkerhet og ansvar* (kap. 4):

«Det er viktig at vi har fokus på helse, miljø og sikkerhet for alle som tilrettelegger turruter. Dette gjelder uavhengig om det er lønnet arbeid eller dugnad. Kravene til dette er nedfelt i internkontrollforskriften. Forskriften har som formål å forebygge arbeidsulykker og helseskader samt sørge for et best mulig dugnads- og arbeidsmiljø. Det er viktig at det utarbeides retningslinjer for de ulike arbeidsoppgavene som utføres. Retningslinjene bør gi anbefalinger og råd i forbindelse med gjennomføring av ulike aktiviteter, og hvordan ansvarlig tilrettelegger kan være behjelpelig med nødvendig opplæring og utstyr.»

3.3.2. Bygge- og vedlikeholdsoppgaver

- **Arbeid i høyden** må sikres med stiger, evt. stillas, av tilfredsstillende og godkjent kvalitet. Underlaget må være plant, og stigen sikres ved høyder over 3 meter.

- **Arbeid i stiger, på tak og snørydding på tak** skal alltid utføres av 2 personer sammen.

- **Den som deltar i dugnader med selvstendige arbeidsoppgaver skal være fylt 18 år** og ha fått tilstrekkelig opplæring i bruk av motordrevet verktøy og utstyr hvis dette inngår (se *Detaljerte instruks* nedenfor).

- **Det skal til enhver tid være førstehjelpsutstyr tilgjengelig.** Aktivitetsansvarlig (gruppeleder) skal ha vurdert mulighet for å tilkalle hjelp ved eventuell ulykke, jfr. Varslingsplan, kap. 3.5).

3.4. Detaljerte instruks.

Generelt er alle på dugnad forpliktet til å påse at eget (privat) utstyr (klær, privat verktøy m.v.) er tilstrekkelig tilpasset oppgavene ute i terreng, vær og føreforhold, arbeidets art og krav til kunnskaper m.m.

3.4.1. Retningslinjer for bruk av elektrisk/motorisert verktøy m.m.

- All bruk skal til enhver tid følge bruksanvisning og ha fullt fokus på sikkerhet og riktig bruk av verneutstyr, bl.a. hjelm, hørselvern, vernebriller m.v.
- Bruk av motorsag bør i alminnelighet følge lov og forskrifter (arbeidsmiljøloven) m.h.t. bruk av arbeidsutstyr, herunder:
 - vernebukse
 - vernestøvler
 - hjelm m. visir og hørselvern, og vernevotter/hansker
- To personer bør jobbe sammen (arbeidsforhold, avstander og varighet vurderes).
- ÅVR er behjelpelig med å skaffe nødvendig verneutstyr og påser at bruk av privat utstyr samsvarer med foreliggende krav. Motorsag og ryddesag med det viktigste av verneutstyr er tilgjengelig hos dugnadsleder.
- Farlig arbeid.
Se eget dokument «[HMS Instruks motorsag og ryddesag](#)».

3.4.2. Retningslinjer for bruk av snøscooter / ATW

ÅVR disponerer ikke eget utstyr. Transportoppdrag skjer ved leie/avtale med samarbeidende organisasjoner eller løypelag. ÅVRs styre og dugnadsleder må forvise seg om at transport i regi av foreningen skjer i henhold til gjeldende lovverk/forskrifter (motorferdsel i utmark, vern etter [naturmangfoldsloven](#)) og at alle alminnelige krav til kjøretøy og personlig utstyr følges.

3.4.3. Retningslinjer for arbeid med større klopper og bruer

- Arbeid med bygging og vedlikehold av større klopper og bruer krever særlig kompetanse. Det er foreningens ansvar (styreleder eller dugnadsleder) å sørge for at slik kompetanse er til stede i nødvendig grad under planlegging og utføring av oppdrag. Ut over dette må de som utfører oppdrag selv vurdere forholdene og krav til nødvendig sikringsutstyr.
- Det må tas hensyn til at arbeidet i alminnelighet krever styrke og kunnskap hos dem som utfører oppdraget. Kommunikasjonsutstyr (mobiltlf. med dekning) og førstehjelpsutstyr må være tilgjengelig.
- Det må alltid være til stede minst to personer under utførelse.
- Avvik eller skade på bruer skal omgående meldes til dugnadsleder med angivelse av feil og mangler og eventuelle forslag til tiltak. Ta bilder.

3.5. Retningslinjer for varsling av ulykker - Varslingsplan og krisehåndtering.

Disse retningslinjer følger av "*Internkontroll for Åsløypas Venner - Raufoss*" (2021) og vil finnes i **ÅVRs Kriseplan** og egne **Tiltakskort** for alle ÅVRs aktivitetsområder.

Ulykke, spesielt med personskade, skal generelt **varsles til brann/politi/ambulanse gjennom de respektive nødnummer 110, 112 og 113.**

Dernest varsles ÅVRs ledelse og dugnadsleder etter behov. Hvilke oppgaver som skal utføres framgår av tiltakskortet.

I et større ulykkestilfelle er ÅVRs styreleder ansvarlig. Det samme gjelder informasjon til pressen.

3.6. Forsikringer

ÅVR har en forsikringsavtale som dekker dugnadsarbeid for foreningens medlemmer.

Dugnadsforsikringen dekker dugnadsarbeid stipulert til 2.500 timer/år, ved ulykke (død), ulykke (invaliditet) og behandlingsutgifter. Rygg-/skjelettplager og hjerte/karsykdommer dekkes ikke. Forsikringssummer justeres årlig.

Forsikringsselskap: Gjensidige Forsikring.

3.7. Forholdet til arbeidsmiljøloven

Dugnadsbaserte anlegg, drift og vedlikehold vil i alminnelighet ikke komme inn under arbeidsmiljøloven. Det er likevel slik at helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid som det er gitt retningslinjer for i våre HMS-dokumenter er basert på krav i [Internkontrollforskriften](#), som igjen er en del av arbeidsmiljølovgivningen. Forskjellen er at et arbeidsforhold og en eventuell ulykke vurdert etter

Åsløypas Venner – Raufoss

HMS for dugnadsarbeid

arbeidsmiljøloven, vil stille langt større krav til HMS-arbeidet og arbeidsgivers ansvar enn et mer ordinært dugnadsbasert arbeid.

Dokumentasjon

[Merkehåndboka](#). (Den Norske Turistforening)

[Internkontrollforskriften, Lov av 1997](#)